

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ
ПИСЬМЕННИКА

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр”

Виконала:

студентка IV курсу 401 групи

Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Початкова освіта
Павленко Анастасія Станіславівна

Керівник: доцент Чабан О.В.

Рецензент:

вчитель початкових класів
Ребенок Н.І.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	5
1.1 Формування читацького інтересу молодших школярів: психолого-педагогічний та методичний аспекти.	
1.2 Фактори формування читацького інтересу молодших школярів.	
1.3 Реалізація завдання формування читацької самостійності та інтересу молодших школярів.	
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ ПИСЬМЕНИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ.....	18
2.1 Методика активізації та розвитку читацького інтересу під впливом вивчення біографії письменників.	
2.2 Опитування учнів молодших класів щодо їх бажання читати твори до і після вивчення біографії письменників.	
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДОДАТКИ.....	34
Додаток А. Фрагмент уроку «Казки Василя Сухомлинського».	
Додаток Б. Позакласний захід присвячений життю і творчості Лесі Українки.	
Додаток В. Фрагмент уроку з елементами біографії Івана Франка.	
Додаток Г. Анкета для учнів молодших класів щодо їх бажання читати твори до і після вивчення біографії письменників.	

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що вчитель, який працює з молодшими школярами повинен забезпечити духовний розвиток і саморозвиток своїх учнів, навчити їх творити себе і своє життя. Значну роль у цьому відіграє література. Тому пріоритетною задачею вчителя і батьків є сформувати читацькі інтереси у дітей, виховувати читацьку культуру та вміння користуватися бібліотекою і книжкою.

Художня література вже багато поколінь виступає сильним засобом виховання особистості, тому що захоплює уяву і душевний світ не тільки у дітей, а і у дорослих. Творча діяльність школяра у формуванні свого світогляду досягається в процесі зростання емоційних і змістових контактів досвіду дитини з художнім твором. Зважаючи на це, одним з головних завдань педагога є сформувати бажання у дітей читати художню літературу і розуміти глибину їх емоційно-чуттєвого контексту.

Важливу роль у дослідженні проблеми виховання особистості учнів літературними засобами внесли письменники і громадські діячі такі як: Б.Грінченко, М.Драгоманов, Я.Коменський, Х.Алчевська, А.Макаренко, Олена Пчілка, С.Васильченко, С.Русова, Г.Сковорода, В.Сухомлинський, І.Франко, Л.Толстой, Леся Українка та інші. Вагомі педагогічні ідеї щодо розробки методичних основ і змісту позакласного читання в початковій школі зазначені у роботах О. Джежелей, А. Ємець та М. Вашуленко.

Вивчення біографії письменників є важливим засобом формування читацьких інтересів учнів. У теорії викладання літератури вивченню біографій присвячено достатньо уваги, але на практиці це питання викликає складнощі у вчителів. Педагогу дуже важливо правильно

подати матеріал, щоб він посилив інтерес до предмету, а не навпаки знизив його. Шкільна практика показує, що найчастіше вивчення біографії зводиться лише до повідомлення фактів і дат із його життя. Тобто висвітлюються ті дані, які не мають великого значення для розуміння творчості поета і не викликають у дітей яскравих емоцій. Щоб підсилювати інтерес учнів до особистості митця, вчитель має проводити роботу не тільки з життєвими фактами, ай наприклад з портретом письменника. Зазвичай портрет є декоративною прикрасою уроку присвяченого вивченню біографії.

Мета роботи – дослідити процес формування читацьких інтересів учнів молодших класів в за допомогою вивчення біографії письменників на уроках читання.

Об’єкт дослідження: вивчення біографії письменників як фактор формування читацьких інтересів учнів молодших класів.

Предмет дослідження: вивчення біографії письменників на уроках читання.

Відповідно до теми та мети роботи нам були поставлені такі **завдання:**

-проаналізувати фактори, що впливають на читацький інтерес молодшого школяра;

-розглянути методологічні положення про читацький інтерес дитини;

-охарактеризувати вплив вивчення біографії письменників на формування читацької самостійності школярів.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що студенти можуть використовувати матеріал на практиці, під час підготовки до уроків. Структура роботи включає зміст, вступ, два розділи, висновки, список використаної літератури та чотири додатки.

Під час дослідження нами було використано такі теоретичні методи як аналіз, синтез, порівняння та абстрагування; практичні методи: анкетування та бесіда.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.

1.1 Формування читацького інтересу молодших школярів: психолого-педагогічний та методичний аспекти.

Система формування розвитку читацьких інтересів дитини молодшого шкільного віку складається з декількох питань, які відрізняються декількома аспектами: структурою уроку, навчальним матеріалом уроку, способом застосування головного методу навчання (читання-розглядання). Це обумовлене тим, що в ході переходу від етапу до етапу вдосконалюються читацькі вміння молодших школярів, у різних аспектах зростає рівень техніки читання учнів, удосконалюються вміння освоєння тексту художнього твору. Згодом читач молодшого шкільного віку може користуватися книгою як інструментом для читання, у нього з'являються мотиви звернення до книги, удосконалюються навички читацьких вмінь. Відповідно до підготовки учнів удосконалюється навчальний матеріал, трансформується також і метод читання-розглядання. У добукварний і букварний періоди, коли учні ще не повністю опанували грамоту, вони разом з учителем вчать сприймати текст на слух. Поступово вчитель залучає учнів до самостійного читання знайомих складів, слів на обкладинці книжки, вкінці букварного та післябукварних періодів-до читання самостійно.

Читацькі компетенції (вміння та навички) складають основу читацької діяльності, у процесі якої і формується читацька самостійність. Проблема розвитку читацьких умінь і навичок

самостійної роботи з книгою, формування читацьких інтересів завжди хвилювала та привертала до себе увагу вчених, методистів, педагогів.

Серед них Н.Богданець-Білоscanенко, О.Джежелей, Л.Іванова, Г.Кудіна, В.Левін, В.Науменко, М.Наумчук, З. Новлянська, О.Савченко, Н.Светловська, Г.Ткачук засвідчують, що «Активне і раннє прилучення дітей до візуальної масової культури, віртуального простору, комп'ютерних ігор зумовили становлення нового типу читача, для якого притаманні переважно прагматичне ставлення до читання («знайти», «здобути» інформацію), слабко виражена читацька мотивація; відчутні тенденції до фрагментарного, поверхового сприймання змісту текстів різних видів, невміння багатьох учнів повноцінно працювати з традиційними дитячими друкованими виданнями (художньою, науково-пізнавальною, довідковою літературою, періодикою). У більшості дітей не сформована потреба в повторному читанні (перечитуванні) тексту з метою його глибшого засвоєння. Все це утруднює читання в традиційному сенсі, роботу з друкованим словом, які потребують більшої уваги, зосередження і напруги» [14, с.180]. Самостійне читання розглядається як добровільне, індивідуальне читання учнів без безпосередньої допомоги вчителя чи бібліотекаря, батьків, друзів, звернення до знань кола доступних книг, з тим, щоб, по-перше, здійснити свідомий вибір книги, а по-друге, прочитати вибрану книгу згідно з усіма правилами, засвоєними у класі та зробити відповідні висновки [14, с.180].

У психології інтерес презентується в двох основних аспектах: інтерес-потреба та інтерес-ставлення. Загалом психологи пов'язують інтерес з потребою, але описують цей зв'язок по-різному. Деякі зводять інтерес до форми різноманітних потреб, в тому числі пізнавальних, а інші вважають, що інтерес є більш складним і глибоким явищем, ніж потреба. Інтереси з'являються на основі потреб здобувачів початкової освіти, але не зводяться до них. Тому потреба виражена необхідністю,

інтерес виражений особистою приязню до певної діяльності. Інтерес може стати потребою, трансформуватися в мотив при виборі професії.

«Багатьма психологами інтерес розглядається як відношення, де на перший план виходить його емоційна забарвленість. Зокрема, з точки зору Б. І. Додонова, інтерес – це потреба в переживанні відносин, позитивних емоцій. Емоції можуть бути індикаторами потреб людини. Однак не тільки позитивними, а й негативними. Тому перетворюватися на позитивно-емоційне ставлення можуть тільки позитивні емоції, які виникають в основному при задоволенні потреби, а не при її появі. Саме регулярне задоволення потреби створює позитивне ставлення, пробуджує інтерес до об'єкта або діяльності, що задовольняє потребу»[5, с. 94].

Вивчення читацького інтересу фахівцями (М. Артем'євою, Д. Баликом, Л. Біленькою, Н. Вишинською, Е. Івановою та ін.) дали змогу виокремити наступні твердження:

- читацькі інтереси учнів проявляються, насамперед, у позитивному ставленні дітей до читання, у прагненні ознайомитися зі змістом твору як джерелом нових знань і переживань;
- у читацькому інтересі виявляються пізнавальні, емоційні й вольові якості;
- читацькі інтереси можуть мати епізодичний і стійкий характер: дитину потрібно захопити книгою або журналом настільки, щоб не читати їх було просто неможливо, а потім підтримувати стійкий інтерес до читання;
- віковий підхід до формування інтересу до читання і читацького інтересу як такого передбачає не лише врахування тих особливостей, які яскраво проявляються на даному етапі вікового розвитку, але й опору на ті особливості, які ще не повністю виявилися на даній стадії розвитку, але формуватимуться у майбутньому [13, с. 55-60].

Інтереси учнів залежать від навчальної діяльності, яка одночасно виступає джерелом їх розвитку. Коли діти йдуть до школи в них відбуваються значні зміни у характері інтересів. Динаміка інтересів передбачає виникнення в учнів на основі пізнавального інтересу навчальних інтересів. Які звертають увагу дітей на різні предмети : математику, природознавство, а також на читання, що орієнтує школярів на збагачення власного досвіду через книги.

Читацькі інтереси виступають одним з різновидів духовних інтересів кожної людини, що має свої особливості, причини виникнення, стадії розвитку. Інтереси найбільш активно формуються в початкових класах у процесі цілеспрямованої роботи.

Найбільш важливими для учнів поштовхами , які сприяють розвитку читацьких інтересів, є:

- життєва актуальність творів, що учні вивчають на уроках читання;
- вплив учителя, що забезпечує успіх в практичній діяльності, орієнтація на роботу самостійно і творчість ;
- роль сім'ї у розвитку читацьких інтересів в учнів початкової школи.

Також виділяються найоптимальніші засоби щодо формування інтересу до читання в учнів:

- своєчасне оволодіння технікою читання;
- спеціальні підручники для позакласного читання та класного;
- гуманно-особистісний вчителя до дітей, повне врахування індивідуальних та вікових особливостей учнів, співпраця з ним, прояв доброти і чуйності.

Дбаючи про якість навчання учнів-читачів на уроці, треба пам'ятати про середовище, яке суттєво впливає на процес розвитку особистості дитини. Також треба звертати увагу на сім'ю, в якій росте дитина, і на бібліотеку, якою дитина користується. Своєчасне налагодження взаємної роботи з батьками і шкільною та міською

бібліотеками дозволяє вчителю знайти в них допомогу, що поглибить у дітей інтерес і любов до читання художньої літератури, та самостійного читання. Читацькі інтереси дітей формуються на уроках під час вивчення творів і біографії письменників.

У той же час підкреслюється той факт, що можливе також і зниження інтересу до читання. Виділяють такі причини зниження інтересу до читання: посилення впливу засобів масової інформації – читання книг замінюється багатогодинним сидінням перед телевізором, комп'ютером; різка зміна суспільного життя таким чином, що кількість неблагополучних сімей, де батьки мало зацікавлені вихованням дитини, зростає; зміна позиції дорослого до спільної читацької діяльності з дітьми, які пішли до першого класу (різко скорочується читання дорослої людини дитині, тим самим порушується систематичне і повноцінне спілкування з різноманітними книгами в перші роки навчання. Характерні висловлювання мам, тат, бабусь: "Ти тепер великий, читай сам"); відсутність системи цілеспрямованого формування читацької діяльності школярів [20, с. 416].

Отже, читацький інтерес є цінною та індивідуальною якістю кожної особистості, який спів залежний з характером процесу читання, включає в себе теоретичну та практичну діяльність, пізнання і творчість як найвищий рівень діяльності людини. Це різновид духовних інтересів учнів, що має свої особливості, причини виникнення, різні стадії розвитку. Читацькі інтереси найбільш активно формуються в молодшій школі.

1.2 Фактори формування читацького інтересу молодших школярів.

Література є одним з головних чинників суспільного виховання. Зміни у сферах людського життя впливають і на літературну освіту школярів, тому що література відображає в художньому стилі людське життя та життя суспільства, з усіма їх складнощами і проблемами. Але,

щоб література повноцінно здійснювала свою виховну роль вчитель має виробити в дитині вміння читати художні твори, сприймати їх дійсність належним чином, сформувати прагнення брати позитивні якості головних героїв. На сьогодні ми ставимо таке завдання розробити освітній процес таким чином щоб розвинути у учнів пізнавальний інтерес, вміння самим шукати інформацію та орієнтуватися в ній.

Сьогодні місце книги в житті людини змінюється, оскільки на її використання впливають медіа технології. Частіш за все учні замість книг, як джерело інформації використовують персональний комп'ютер. Але нам відомо, що знання, логіка, здатність фантазувати і міркувати, повага до рідної мови, вміння образно мислити виховуються лише читанням. Бути читачем-це мистецтво, яке наполегливо треба в собі розвивати. Дитяча художня література-це особливий світ, який дитина осягає і розумом і душею. Василь Сухомлинський писав: «читання як джерело духовного багатства не зводиться до вміння читати, з цього вміння воно тільки починається. Дитина може читати вільно, безпомилково, але книжка не стала для неї тією стежкою, що веде до вершини розумового, морального, естетичного розвитку» [19].

Початкова школа є головним фактором від якого залежить чи полюбить дитина читати, чи можливо залишиться відстороненою від літератури. Тому саме у молодших школярів треба формувати читацькі інтереси.

Діти нового покоління не розуміють мову старих ідеалів високої моралі. Їх життя треба постійно наповнювати дієвим і живим сенсом, різнобарвністю емоцій.

Уміння читати розвивається на всіх уроках і в багатьох життєвих ситуаціях, але лише на уроках читання воно стає об'єктом цілеспрямованого і систематичного опрацювання що дозволяє вмінням стати повноцінними навичками, які є інструментом самоосвіти людини упродовж усього її життя. Вчитель молодших класів має

використовувати сприятливі фактори для сформування читацького інтересу своїх вихованців:

1. зацікавити учнів читанням;
2. розвинути інтерес до постійної потреби у читанні;
3. навчити обирати літературу (враховуючи вікові та особистісні інтереси дітей);
4. створити психолого-педагогічні умови для правильного сприймання прочитаного;
5. навчити аналізувати художній твір;
6. розвинути усне та писемне мовлення учнів;
7. попрацювати з учнем над удосконаленням його естетичного смаку.

Важливу роль серед факторів привертання уваги до книги та розвитку читацького інтересу учнів відіграє і зовнішнє оформлення книги. А найголовнішим фактором формування читацького інтересу у учнів є їх вміння правильно та свідомо читати. У дітей які не вміють добре читати можуть виникнути труднощі під час підготовки до занять та на самих уроках. Учень у якого не сформовані навички швидкого та виразного читання не буде активно відвідувати бібліотеки, та не відчуватиме потреби у користуванні книгою. Тому що читання не буде приносити йому задоволення, а навпаки дискомфорт. Як вже зазначалося раніше, читання являє собою процес в основі якого лежить розумова діяльність. Тому якщо вчитель ставить завдання підвищити ефективність читання учня та його продуктивність якомога глибше потрібно врахувати індивідуальні можливості кожного учня, допомогти їм в організації своєї діяльності щодо розвитку навичок читання. Як показує практика читацький інтерес розвивається там де навчання не є викладом готових знань, а активізує пізнавальний інтерес дітей, змушує їх шукати відповідь на певне запитання. У молодших школярів таку активізацію роблять ігрові моменти на уроках читання. Особливо у

першокласників, де гра поки є провідною діяльністю і ще не повністю замінилась на навчальну діяльність. Тому вчитель може завжди добитись бажаного результату використавши гру.

Головним засобом читання є інтонація. Інтонацією вчитель може звернути увагу учнів на найважливішу інформацію, що дає дітям можливість краще її осмислити або пережити певну ситуацію. Читати вчитель повинен всюди, де трапиться нагода, щоб діти звикали до постійного спілкування з книгою. Тільки постійним знайомством з книжкою можна викликати сам інтерес до книги та навчити усвідомлено і виразно читати. Але ні в якому разі не можна змушувати дитину. Надмірна вимогливість відбиває у дитини не тільки бажання читати але і вчитися.

Чільне місце на уроці читання займає розповідь вчителя, яка повинна бути виразною, цікавою, зрозумілою відповідно віку дітей, торкнутися глибини їх серця, пробуджувати в них почуття та мотиви. Важливо зазначити, що розповідь не має бути перенасичена факторами та складними для дітей термінами. Саме розповіддю вчитель може зацікавити дитину і привернути її увагу до нової книжки. Наприклад вчитель може розповісти учням про біографію автору, цим саме зацікавить учнів у читанні його твору. Враховуючи психологію учнів вчитель повинен спонукати дітей до активної та свідомої участі на уроці, щоб діти могли пережити долю автора.

Готуючи урок читання педагог повинен продумувати кожен елемент уроку, використовувати різні методи підготовчої роботи учня до читання (бесіди, розповіді, малювання, показ картин, діяльність спрямована на збагачення словникового запасу дітей переглядом кінофільму). Головним є те, щоб дитина протягом уроку була активною і творчо мислила.

Значне місце у формуванні читацьких інтересів займає позакласне читання. Позакласне читання це вагома частина процесу навчання і

розвитку мовлення здобувачів початкової освіти. Успіх у вихованні читацьких інтересів залежить від правильного поєднання уроків позакласного читання з індивідуальною та груповою читацькою діяльністю.

Одним з помічників вчителя у розвитку читацьких інтересів учнів є літературні ігри, які можна проводити в будь-якому класі. Їх зміст і форма можуть бути різноманітними. Наприклад можна практикуватися під час обговорення нової прочитаної книги, провести літературне свято або в ході екскурсії. Ігри сприяють бадьорому настрою школярів, збагачують їх знання, розвивають уяву, пам'ять та образне мислення.

Однією з найважливіших форм групової позакласної роботи є проведення літературних вечорів. Це можуть бути вечори, присвячені ювілеям письменників.

Окрім класних занять вчитель має передбачити і заняття в бібліотеках, це розширить сферу пізнавальних інтересів школярів. У учнів формується бажання читати книжки які вони обрали самі, вміння користуватися ними, привчає дбати про книги. Спонукає бажання більше дізнаватися про тих хто пише книги та їх місце у суспільстві.

Важливо раціонально організовувати читання учнів, спрямовувати його так, щоб дитина не розгубилася в різноманітті книжок, щоб до неї потрапляли лише необхідні книги, щоб спілкуватися з ними стало звичною та приємною справою. Вчителі мають допомогти дитині усвідомити, що скільки б вона не отримувала інформації з різних джерел, тільки читання дасть їй справжню насолоду від слова. Діти мають зрозуміти, що читання є напруженою працею, але коли вмієш виконувати цю працю вона приносить справжнє задоволення від спілкування з літературним мистецтвом.

Отже, саме дорослі є головним фактором впливу на інтерес дитини до читання. Творчий підхід вчителя породжує творчість учня.

1.3 Реалізація завдання формування читацької самостійності та інтересу молодших школярів .

Особливо актуальна проблема розвитку читацьких інтересів молодших школярів, оскільки саме сформованість навичок самостійної роботи учнів з книгою є одною з передумов інтелектуального і духовного розвитку.

Читацький інтерес, як і інші інтереси, є цінною якістю особистості, специфічним феноменом, який співвідноситься з характером процесу читання (отримання і зберігання інформації), включає в себе працю, практичну діяльність (безпосередню взаємодію з книгою, текстом), теоретичну діяльність, пізнання (уявна переробка змісту тексту) і творчість як вищий рівень діяльності (засвоєння змісту прочитаного, що виявляється в зворотних зв'язках читача з книгою: "сентиментальність" читання, вибір стратегії читання) [24, с. 192].

Твори сприймаються з більшою зацікавленістю, якщо його читанню передують розповідь про автора, про обставини, які спонукали його до написання своїх творів. Молодша школа має сформувані у учнів навички читання, розширити читацький кругозір, допомогти усвідомити потребу до читацької діяльності.

Читання для дітей є складним процесом, який вимагає від них уваги, напруження, фізичних та розумових сил. Особливо зважаючи на те, що сьогодні світ насичений інформаційно-комунікаційними технологіями. Розвиток новітніх технологій вимагає від людини високого рівня розумових здібностей та організацій свідомості. Людина набуває потреби набагато кращого вміння читати. Це зв'язано з тим, що в останні роки швидко зростає обсяг інформації, яку необхідно знати для успішної організації своєї життєдіяльності. В свою чергу це потребує збільшення темпу читання, збільшення швидкості сприймання

інформації та прийняття людиною рішень. Отже читання стає основою освіти і самоосвіти.

Розвиток навичок читання є важливим етапом для здобуття всіх необхідних компетентностей. Читацькі вміння і навички людина здобуває протягом всього життя, але фундамент закладає вчитель початкової школи. Вміння читати і розуміти прочитане несуть навчальний характер, а їх розвиток у учнів сприяє ефективності навчальної діяльності на всіх предметах. Недостатній розвиток читацьких умінь призводить до проблем у навчанні і може стати причиною відставання учнів. А відповідно високий рівень сформованості читацьких умінь є запорукою життєвого успіху. Виділяють такі два види читання:

1. читання з метою придбання досвіду;
2. читання з метою використання засвоєної інформації.

Читацька діяльність багатопланова і містить у собі декілька понять (читацька культура, техніка читання, знання літератури, сприймання твору та бібліографічна грамотність). Але головними її аспектами є читацькі уміння і навички-як основа, яка дозволяє здобувати особистості духовний та інтелектуальний потенціал.

Здатність сприймати та оцінювати художні твори на основі власних почуттів, особисті читацькі інтереси, естетичні уподобання складають ціннісний аспект культури читача.

У процесі навчання відбувається становлення читача, що здатний до самостійної читацької творчої діяльності, і здійснюється мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичне уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується потреба у систематичному читанні [5, с.11].

Перше знайомство з автором має бути яскравим, запам'ятовується, сприяти пробудженню інтересу до творчості письменника або поета.

Виклад біографії повинно стати свого роду художнім твором, цікавим для учнів.

Ефективність вивчення біографії письменника в школі можлива тільки при наявності власного інтересу вчителя, його ставлення до подачі біографічного матеріалу. Рівноправність і довірливість відносин учасників освітнього процесу, емоційна і особистісна відкритість вчителя і учня один одному; облік знань, досвіду і підготовленості учня до сприймають інформації - все це буде сприяти пробудженню інтересу учнів до тексту досліджуваного автора.

Окрім формування читацького інтересу вивчення біографії письменників є вагомим засобом морального виховання учнів. На прикладі життя видатної людини (біографічний матеріал) відбувається естетичний розвиток учня, висвітлюються моральні цінності і викликає в учня прагнення до самопізнання і самовдосконалення.

Вивчаючи біографію письменника на уроках читання вчитель повинен дати учню картину формування особистості художника і її розвитку. Розкрити вплив життєвого шляху письменника та його громадські погляди на його творчість. Для того і вивчається біографія письменника, щоб знайти пояснення його почуттям та думкам, які були притаманні письменнику в період написання того чи іншого твору. В свою чергу, це допоможе учням більш глибоко зрозуміти ідею і зміст твору. Своєрідність особистості художника, єдність його життя и творчості відкривається учням, якщо при вивченні біографії виділяється ідеологічні, моральні та естетичні проблеми, які цікаві дітям молодше шкільного віку. Значення розуміння образу і ролі автора для цілісного сприймання тексту художніх творів робить необхідним вдосконалення до вивчення біографії письменника.

Літературний розвиток учнів відбувається через ознайомлення, закріплення і систематизацію літературознавчих термінів, понять, поступове розширення монографічного підходу, засвоєння відомостей

про письменників. Учні за завданнями до творів визначають тему, аналізують сюжет, виділяють головного героя, характеризують дійових осіб. Особливу увагу слід приділяти встановленню зв'язку між автором твору і тематикою його творчості. [14, с. 182]

Аналіз наукових робіт з досліджуваної теми (М.Наумчук, О.Савченко, О.Джежелей, Н.Светловська, Н.Скрипниченко та ін.) показав, що фахівці надають важливого значення використанню художньої літератури у освітньому процесі особистості, але недостатньо уваги приділяють першоосновам формування самостійної діяльності читача (учня молодших класів) у позаурочний час.

Значну роль у формуванні читача-початківця відіграє знайомство з дитячою книгою, що входить у процес читання учнів авторської, жанрової і тематичної різноманітності.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ ПИСЬМЕНИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ.

2.1 Методика активізації та розвитку читацького інтересу під впливом вивчення біографії письменників.

Використання на уроках читання яскравих подій з життя письменників допоможе учням глибше усвідомити зміст твору, зацікавити учнів особистістю автора, прикладом його життя сформувати в учнів певні моральні цінності.

Багато методистів вважають, що психологічно дієвим для учнів молодшої школи буде повідомлення про дитячі роки письменників, про цікаві випадки з їх життя, всі факти які можуть заінтригувати дітей. Великою мірою активізує навчальну діяльність учнів молодшої школи використання відомостей походження псевдонімів деяких письменників. Вчитель повинен розповісти про походження слова «псевдонім» (з грецької «несправжнє, придбане ім'я»). Доцільно під час вивчення біографій письменників розповісти дітям і про походження їх псевдонімів. Великий інтерес у дітей викликає розповіді про письменників пов'язані з їх першими творами, спогади про те як творці починали свою літературну діяльність. Також зацікавити учнів може й інформація про те які емоції були у автора під час написання того чи іншого твору, чи які події спонукали автора на написання цього твору.

Краще сприймається розповідь вчителя про поета чи прозаїка не лише як про видатну людину. Адже всі автори – це, звичайні люди, з властивими їм недоліками, звичками, інтересами, уподобаннями. Вивчаючи біографію письменника через призму його естетичних уподобань, ми маємо можливість безпосереднього впливу на душевний світ школярів.

Різноманітний і багатоплановий внутрішній світ митців (їх захоплення, обдарування і мистецькі уподобання) слугуватиме, як урок естетики для маленьких школярів, сприятиме розширенню їх кругозору, спонукати їх до користування своїм інтелектом, розвиватиме їх логічне і образне мислення, зв'язність мовлення, і просто зацікавить учнів. Також вивчення біографії письменників буде формувати естетичну свідомість, шляхетні почуття і моральні цінності. Адже світ захоплень авторів є орієнтиром і авторитетним прикладом для дітей.

Біографії видатних письменників – це, цінний матеріал для роздумів на морально етичні теми. Іван Франко писав: «Це генії, обранці долі, великі й оригінальні в доброму і злому, у щасті і в стражданні. Це корифеї літератури, творці нових напрямків. Їх можна назвати представниками того часу, коли вони жили, а їхній життєпис у кожному разі дасть змогу більш-менш глибоко увійти в таємниці духу їхньої доби, бо саме в них цей дух міститься, в них він немов відтворюється і знаходить своє найвиразніше втілення» [9]. Він мав на увазі, що біографії видатних авторів є могутнім засобом самовиховання громадянина з програмою народознавчого і людинознавчого спрямування.

Слово біографія походить з грецької мови і означає життєпис якої небудь людини. Існує велика низка причин з яких вивчення літератури у молодшій школі неможливе без розгляду творчого та життєвого шляху письменника. По перше, тому що біографія є ключем до творчості, на що і вказують самі письменники. Наприклад Іван Франко писав «Про свої новели скажу тільки одне – що майже всі вони показують дійсних людей, котрих я колись знав, дійсні факти, на котрі я дивився, або про котрі чув від свідків, малюючи крайобрази тих закутків нашого краю, котрі я, як то кажуть, переміряв власними ногами. В такім розумінні, - всі вони частинки моєї автобіографії» [9]. В сучасних програмах з читання особливе місце відводять літературному розвитку учнів.

Читаючи літературний твір звичайних школярі не відчують потреби зацікавитись його автором, тому що зазвичай на уроках читання усі митці характеризуються стандартним набором фраз і школярам не цікаво слухати про цих письменників. Важливим завданням вчителя зробити так, щоб дітям було цікаво сприймати і запам'ятовувати інформацію про авторів творів. Але багато методистів вважає, що на уроках треба приділяти увагу саме вивченню окремих епізодів з життя творців.

«Вивчення життєвого і творчого шляху письменника, його біографії — важлива ланка в системі викладання літератури в школі. Насамперед це пояснюється тим, що життя та діяльність визначного майстра слова є найкращим коментарем до його творів» [26, с. 169].

Для учнів молодшої школи на сьогоднішній день існує велике різноманіття творів про письменників. Очевидно те, що біографічних розповідей набагато більше ніж автобіографічних.

Існує певна типологія біографічної інформації для учнів молодшої школи:

1. коли письменник пише сам про себе (Н. Забіла «як я придумала перший вірш»; О. Іваненко «завжди в житті»: спогади)
2. коли письменник розповідає про іншого письменника (І. Франко «Тарас Шевченко»; О. Іваненко «Улюблений кобзар», «Паличка кобзаря», «Кобзарева доня»)
3. художні твори про життєвий шлях письменників (Д. Красицький «Дитинство Тараса»; А. Борисовський «В. О. Сухомлинський»; О. Іваненко «Діткам маленьким про великого Тараса»)
4. біографічна довідка (посібник Я. Кодлюк, Г. Одинцової «Розповіді про письменників», статті в журналах «Початкова школа», «Дитяча література», «Веселка»: антологія української літератури для дітей).

Сучасні видання також представляють біографічні твори для дітей, особливе місце серед них займає київське видавництво «Грані-Т». Це видавництво започаткувало проект «Життя видатних людей».

Біографії в дитячій літературі визначені досить змістовно і чітко. Крім цього, важливим аспектом вважається вивчення особистості письменника і наявність концепції біографії. В молодшій школі на сьогоднішній день існує велике різноманіття творів про письменників. Але звичайно біографічні розповіді переважають над автобіографічними.

Починати біографічні розповіді доцільніше тоді, коли в учнів уже є перші уявлення про того чи іншого письменника, коли вони вже бачили його портрет. Біографічний фрагмент уроку може поглибити сприймання учнями твору. Біографічні включення мають носити «зустрічний» характер, диктуватися проблематикою тексту та його розумінням. Тільки біографічна розповідь може забезпечити повноцінне сприймання учнями матеріалу про життя і творчість авторів. Саме розповідь передбачає формування у учнів навичок розповідати самому теми пов'язані з життєписом. Як показує досвід, діти молодшого шкільного віку ще не досконало володіють умінням зв'язного мовлення. Вагомим показником знань учнів про автора є не тільки велика кількість засвоєної інформації, але і самостійна діяльність дітей. Коли ми виховуємо в дітей інтерес до долі письменника, формуємо і надзавдання до теми-розширити читацький кругозір учнів.

Найпростішим шляхом формування у учнів уявлень про письменників є гра. Є багато цікавих ігор в яких використовуються біографічні відомості. Такі ігри є в працях: А.А.Смець, А.Мовчун, О.В.Джеджелей. Особливою є гра «Літературний аукціон» та загадки «Впізнай письменника». Мета таких видів робіт – засвоєння учнями біографій письменників; формування у них уміння розпізнавати серед біографічної інформації найважливішу для характеристики

письменника; систематизація та активізація їх читацького кругозору, розвинути у школярів вміння використовувати різні джерела інформації при виконанні завдань.

Цікава форма гри допомагає учням легко і міцно засвоїти отримані знання. Більш старші учні (3-4 класи) можуть не тільки приймати участь у іграх, а й самостійно їх складати.

При вивченні біографії доцільно використовувати прийом «дослідження». Важливо щоб учні не просто слухали розповідь про життя поета, а ще й брали активну участь у процесі пізнання його особистості. Тоді знання учнів стануть їх переконаннями.

На уроках вивчення біографії письменників треба пам'ятати, що їх життя – це перш за все життя їх творів. Учні мають знати твори, їх різноманіття, зацікавлюватись в їх прочитанні. Не слід обмежуватись лише назвою і жанром твору, а показувати цікаві епізоди, визначати їх мистецьку індивідуальність. Отже самому вчителю треба знати більше про творчість письменників ніж зазначено в шкільній програмі. На своїх уроках вчитель може готувати цікаві розповіді про письменників; відповідати на питання учнів стосовно їх біографії; розповідати про твори написані цим письменником; показувати портрети письменників.

Під час вивчення біографії дуже важливим є те щоб вчитель застосовував активні та інтерактивні методи навчання, які мають активізувати школярів, підвищити ефективність їх сприймання. Вже давно усім відомим є той факт, що інтерактивні методи роботи з учнями мають більшу ефективність, ніж пасивні. Для учнів будуть цікаві рольові ігри, гра «Мікрофон» з «запрошеним письменником», що буде розповідати про своє життя.

Виклад біографії має ґрунтуватися на таких принципах:

1. принцип історизму (вчитель зображає письменника як особу, певної історичної доби; доводить, що автор своїми творами мав вплив в

той чи іншій історичний час, адже художні твори і реальність взаємопов'язані);

2. принцип актуальності (узагальнення ґрунтуються на достовірних фактах з біографії письменника; вчителю слід наголосити на тих подіях, які були для митця визначальні, розповісти про знакові події в їх житті; але і зазначити, що на письменника впливав і повсякденний побут);

3. принцип психологізму (коли вчителю потрібно розкрити мотиви певних вчинків автора; допомогти дітям пережити разом з автором його життєві події; пізнати провідні риси його характеру, почуття і думки; це сформує у дітей емпатію, а не тільки допоможе отримати знання про творчість письменника.);

4. принцип естетизму (вчитель допомагає дітям сформувати творчу уяву; вчитель повинен занурити учнів в художній хронотопи автора книг, ввести дитину у коло персонажів творів, викласти мистецькі захоплення і естетичні принципи).

У сучасних методиках найголовнішим принципом викладання життєпису письменника є історизм. В Україні письменники творили переважно в умовах бездержавності, заборон на українську мову та не могли вільно висловлюватись, піддавалися утискам і репресіям. Учні повинні зрозуміти долю письменника через призму історії. Дізнаючись про особисту долю автора дізнатися і про історію власної Батьківщини. Вчитель може не нав'язливо спроектувати шлях письменника на історичну долю України, запропонувати дітям пояснити мотиви його вибору у складних життєвих ситуаціях, зважаючи на події тієї епохи. Дуже важливо є розглядати не тільки факти біографії, а і внутрішню логіку тих чи інших подій, інтерпретацію подій його творчості. Якщо письменник був земляком школярів, їм слід розповісти про це, так автор стане ближчим до школярів. Можливо навіть між ними виникне духовний зв'язок, не зважаючи на часову віддаленість.

При вивченні біографії слід дотримуватися золоті середини, представляючи письменника як громадянина, творця та звичайну людину. Про патріотизм автора та його вірність рідному слову слід розповідати без зайвого пафосу. Про приватне життя автора слід розповідати делікатно і з повагою, а цікаві моменти з життя показати образно. Вчитель має створити ефект присутності автора, саме це допоможе дітям творчо і самостійно працювати з біографією письменника.

В розповіді про письменника треба звернути увагу на його походження, описати природу та архітектуру його краю, згадати про людей, які були поруч, обговорити його освіту, мрії і прагнення. В житті кожного творця існує своя драма, якщо співчутливо її змалювати можна краще осягнути його долю. Доречно ставити учням запитання «чи зазнав автор особистого щастя?», «чи видавали його твори?», «чи був він визнаним за життя?» тощо. Урок читання, на якому вивчається біографія, треба розпочинати «цікавинкою», щоб викликати інтерес у дітей. Виклад біографії повинен підпорядковуватись методичним принципом «неповторна особистість – неповторна розповідь». Вчитель може почати урок віршом, або записати на дошці цитату, поставити дітям проблемне запитання. Розповідь вчителя про письменника повинна бути безпосередньою та щирою. Для цитування треба обирати короткий і проникливий текст. Це може бути уривок з твору, листа, щоденника, письменника, або влучну характеристику дану іншим письменником про самого автора або його твори.

Як вже було сказано раніше життя митця – це життя його творів, тому на уроках вчитель повинен називати твори, зацікавити дітей у їх прочитанні. Не слід обмежуватися тільки жанром і назвою, треба переказувати цікавий епізод, зазначити його мистецьку знахідку. Розповідаючи про біографію письменника вчитель повинен використовувати багато джерел та наукових посібників, але важливо у

великій кількості фактів не загубити цілісне уявлення про автора, як про талановиту особистість та індивідуальність. Особливе місце в розповіді має займає внутрішній світ письменника, його внутрішній світ, його зв'язок з іншими людьми та природою, відображення його життя в його творах.

Виділяють два різновиди вивчення біографії письменників. Перший – монологічний виклад матеріалу з використанням ораторських прийомів, що мають підсилити його емоційний вплив на школярів. Методисти таку форму роботи називають розповіддю. Другим різновидом є монологічні розповіді з широкою постановкою завдань, що мають активізувати учнів. Тобто перед вивченням біографії певного письменника вчитель має дати учням завдання простежити, якими рисами характеру та вчинками відзначається цей письменник.

Уроки в молодшій школі, на яких вивчається біографія. Можуть проводитися в абсолютно різноманітних методичних формах. Надаючи учням певної відомості про митця, вчитель має врахувати, чи були учні ознайомлені із попередніх класів з життям цього автора. Бути природним якщо вони пригадають минулі розповіді. Для цього вчитель застосовує бесіду. Вона має пробудити активність учнів. Можна дати учням завдання самим приготувати розповідь про письменника, або проаналізувати матеріал який вчитель дав заздалегідь.

Можна запропонувати учням почитати на вибір кілька творів про письменника, а потім учні обмінюються враженнями про прочитане, згадати епізоди що найбільше запам'яталися. Під час вивчення біографії письменників на уроках часто використовуються такі технічні засоби, як кінофільми, діафільми та навчальне телебачення. Окрім навчальних та документальних фільмів, вчитель може використовувати фільми ігрового характеру. Перегляд фільму має завершитися бесідою, вчитель використовує такі запитання про вдачу автора, його характер, думки і помисли, про найголовніші риси його особистості, які підкреслено в

фільмі. Також вчитель може запитати який епізод фільму для дітей був найяскравішим. Під час роботи з різними методами і формами не повинно бути місце шаблонам і штампам. Вчителю слід уникнути стандартної схеми «народився, жив, писав, помер». Вчитель має уникати таких висловів, як «геніальний художник», «вірний син народу», «борець за правду», «гордість нашого народу» та інші. Ці фрази звичайно є засобом характеристики письменника, але від їх частого повторення втрачають свій зміст.

У талановитого оратора кожен урок, який присвячений біографії письменників є своєрідним, не схожим на інші.

Протягом уроку мало емоційний матеріал треба поєднувати з цікавими факторами життя письменника. Таке поєднання дасть змогу зацікавити учнів.

2.2 Опитування учнів молодших класів щодо їх бажання читати твори до і після вивчення біографії письменників.

Головне завдання сучасної школи розкрити розвиток учнів читацької самостійності в процесі роботи з дитячою літературою. Створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості.

Проаналізувавши типові освітні програми нами було створено декілька фрагментів уроків : 2 клас - урок "Казки Василя Сухомлинського" з елементами бібліографічної розповіді (Додаток А), 3 клас - позакласний захід присвячений життю і творчості Лесі Українки (Додаток Б), 4 клас – фрагмент уроку з елементами біографії Івана Франка (Додаток В).

Вчитель має допомогти учням дізнатися про митця як про людину, а зрозуміти причини виникнення його творів. Таким чином вивчення біографії письменника буде мати не тільки пізнавальну, а й екзистенційне значення: маленький школяр дізнається для себе про іншу

особистість, засвоює її досвід, осмислює події її життя та ієрархії цінностей.

Нами була розроблена анкета для дослідження рівня зацікавленості здобувачів початкової освіти у читанні творів після ознайомлення їх з біографією автора (Додаток Г). Анкетування було проведено в Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів №28 ім. О.С.Пушкіна, в 3-Б класі. В досліді приймали участь 26 учнів. Перед уроком було проведено коротке опитування на визначення загального рівня зацікавленості учнів у читанні творів. Тільки 5 з 26 учнів були налаштовані на самостійну читацьку діяльність. За 7 хвилин до кінця уроку учням були роздані бланки з питаннями стосовно їх емоційного настрою в ході уроку та бажання самостійно читати твори. Анкетування проведено анонімно, тому учні відповідали щиро, не під впливом думки вчителя.

Анкета складається з семи питань. Перше створено для рефлексивного аналізу уроку вчителем. Друге на перевірку уважності учнів на уроці. В третьому питанні дітям було запропоновано чотири зображення (сміх, посмішка, сум і байдужість). Розповідь вчителя була насичена трагічними подіями з життя автора. Учням треба було обрати зображення відповідно до їх настрою на уроці. Більшість дітей обрали сум, деякі посмішку. Жоден учень не обрав сміх та байдужість, що саме і свідчить про їх високий рівень емпатії.

Четверте питання безпосередньо показало високий показник зацікавленості у читанні. А п'яте - бажання учнів дізнаватися більше інформації про письменників та поетів. Шосте питання передбачає відкриту відповідь, що б дізнатися індивідуальну думку кожного учня про проведений урок.

Таким чином, більшість учнів показали високий результат зацікавленості учнів у самостійному читанні творів. Також було

виявлено високий рівень емпатії учнів та їх бажання дізнаватися ще більше про життя та творчість митця.

Як висновок, ми можемо сказати, що твори здобувачами початкової освіти сприймаються з більшою зацікавленістю, якщо попередньо вони дізналися про автора, його життя та обставини, які спонукали до написання твору.

ВИСНОВКИ

Дослідження процесу формування читацьких інтересів учнів молодших класів в за допомогою вивчення біографії письменників на уроках читання дозволило зробити такі висновки.

1. Розвиток читацьких інтересів молодших школярів дуже важливий, оскільки саме сформованість навичок самостійної роботи учнів з книгою є одною з передумов інтелектуального і духовного розвитку. Твори сприймаються з більшою зацікавленістю, якщо його читанню передує розповідь про автора, про обставини, які спонукали його до написання своїх творів. Вчитель має сформувати у учнів навички читання, розширити читацький кругозір, допомогти усвідомити потребу до читацької діяльності. Коли діти йдуть до школи в них відбуваються значні зміни у характері інтересів. Динаміка інтересів передбачає виникнення в учнів на основі пізнавального інтересу навчальних інтересів. Які звертають увагу дітей на різні предмети : математику, природознавство, а також на читання, що орієнтує школярів на збагачення власного досвіду через книги.
2. Читацький інтерес є цінною та індивідуальною якістю кожної особистості, який спів залежний з характером процесу читання, включає в себе теоретичну та практичну діяльність, пізнання і творчість як найвищий рівень діяльності людини. Це різновид духовних інтересів учнів, що має свої особливості, причини виникнення, різні стадії розвитку. Читацькі інтереси найбільш активно формуються в молодшій школі.
3. Важливу роль серед факторів привертання уваги до книги та розвитку читацького інтересу учнів відіграє і зовнішнє оформлення книги. А найголовнішим фактором формування

читацького інтересу у учнів є їх вміння правильно та свідомо читати. У дітей які не вміють добре читати можуть виникнути труднощі під час підготовки до занять та на самих уроках. Одним з помічників вчителя у розвитку читацьких інтересів учнів є літературні ігри, які можна проводити в будь-якому класі. Їх зміст і форма можуть бути різноманітними. Наприклад можна практикуватися під час обговорення нової прочитаної книги, провести літературне свято або в ході екскурсії. Ігри сприяють бадьорому настрою школярів, збагачують їх знання, розвивають уяву, пам'ять та образне мислення. Однією з найважливіших форм групової позакласної роботи є проведення літературних вечорів. Це можуть бути вечори, присвячені ювілеям письменників. Використання на уроках читання яскравих подій з життя письменників допоможе учням глибше усвідомити зміст твору, зацікавити учнів особистістю автора, прикладом його життя сформувати в учнів певні моральні цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баханов К.О. Технологія розвивального навчання. Історія в школах України. – 2001. – №1. – С.21-26.
2. Бондаренко О, Формування читацької компетентності молодших школярів. Українська педагогіка. URL: <http://ukped.com/statti/teorijanavchannja/5080formuvanniachytatskoikopetentnosti-molodshykhshkoliariv.html>
3. Вашуленко О.В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. Дайджест 1. 2011. — 94 с.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник– Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. – 2011. – № 18 (травень). – С. 11-27.
6. Долінговська К. Розвиток пізнавальних інтересів учнів 4 класу під час самостійного читання. Початкова школа. – 2012. - №2. – С. 8-10.
7. Жила В. Допомагає інноватика, або як підвищити мотивацію учнів до навчання. Початкова школа. – 2013. №10. – С. 50-51
8. Іванова Л. І. Формування читацької самостійності молодших школярів у системі позакласного читання. – Рівне : Видавничий центр РДГУ, 2008. – 108 с.
9. І. Франко/Дещо про себе самого. — Зібрання творів – 1981, т. 31, с. 28.
10. Карась М.А. Фотоілюстрації у друкованому виданні. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1272>
11. Логачевська С. Критичне мислення і диференціація на уроках читання. - Початкова школа. - 2004. - № 7. - С. 26.

- 12.Медведева В. М. Читацький інтерес як психолого-педагогічна проблема. URL:
http://libportal.org.ua/index.php?option=com_docman&task=cat_view&ib=16&Itemid=32
- 13.Оксана Кафлик, Алла Куц (Дрогобич, Україна) URL:
<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1406>
- 14.Савченко О.Я. Етапи опрацювання художніх творів на уроках читання . – 2005. – № 9. – С. 22-27, 182.
- 15.Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах: посібник для вчителя. – К. : Освіта, 2007. – 334 с.
- 16.Савченко О.Я. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Київ : УОВЦ, «Оріон», 2020. — 160 с
- 17.Сафарян С. Проблеми формування читацької компетенції школярів у світлі сучасного змісту шкільної літературної освіти . Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. – 2008. – № 10. – С. 4-6.
- 18.Ситченко А. Формувати читацьку компетентність: про науково-педагогічні засади цієї роботи . Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. – 2007. – № 10. – С. 49-53.
- 19.Сухомлинський В. О. Сто порад учителю – К. : Рад. шк., 1988. – 304с.
- 20.Скрипченко, Л. В. Долинська та ін. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб.– К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
- 21.Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я.
- 22.Ткачук Г. П.Методичні настанови учителю щодо формування дитини-читача .Початкова школа. – 2008. – № 2. – С.11-13.
- 23.Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1. К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. —Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. — 160 с.

24. Формування інтересу до навчання школярів , під ред. А. К. Марковой.
– М. : Педагогіка, 1986. – 192 с.
25. Формування читацької компетенції в контексті сучасної методичної парадигми. Науковий вісник Чернівецького національного університету «Серія педагогіка і психологія». – 2006. – Вип. 300. С.184-19
26. Ходорківський І.Д. Історико-біографічні твори з життя письменників.
– К.: Рад. школа, 1963. – 169с.

27.

Додаток А

Фрагмент уроку «Казки Василя Сухомлинського»

Мета: ознайомити учнів із біографією В.О.Сухомлинського; формувати уявлення про доброту, чуйність і уважність; вчити спостерігати, робити висновки; розвивати діалогічне та монологічне мовлення; виховувати любов до батьків, до рідного краю, до праці.

Обладнання: презентація, портрет В.О.Сухомлинського, плакати – вислови В.О.Сухомлинського.

Слайд 1. Добрий день, дорогі діти!

Сьогодні ми з вами зібралися тут, щоб познайомитися з життєвою стежиною великого душею і талантом учителя, закоханого в дитину, в землю, в мову, народ і його творчість.

Слайд 2. Жив на світі педагог, учений, письменник Василь Олександрович Сухомлинський. Він дуже любив дітей і написав для них багато-багато оповідань та казок про ласкаве сонечко та м'яку травичку, про працелюбних мурашок і веселого метелика, про зайчика-хвалька та голосистого півника, про ласкаві мамині руки і добру бабусю.

Він писав казки про доброту, бо сам був доброю людиною і дуже хотів, щоб ви, діти, вирости добрими, чуйними, працьовитими, щоб мали тата і маму, рідну домівку, нашу велику і прекрасну Батьківщину з її широкими луками, густими лісами, безмежними ланами.

Сьогодні ми свій урок присвячуємо творчості В.О. Сухомлинського, і тема його - «Людина починається з добра» за казками цього письменника.

Слайд 3. Народився В.О. Сухомлинський 28 вересня 1918 р. в селі Василівка Онуфріївського району, Кіровоградської області у незаможній сім'ї. До революції батько Олександр Омелянович

Сухомлинський працював за наймом як тесляр і столяр у поміщиків та окремих селянських господарствах.

Мати - Оксана Юдіна, працювала в колгоспі. В їхній сім'ї, крім Василя, було ще троє дітей - Іван, Сергій та Меланія. Всі вони стали вчителями.

Закінчивши навчання в семирічній школі, де був одним з найкращих учнів, улітку 1934 р. вступив до Кременчуцького педагогічного інституту і став студентом факультету мови і літератури, але через хворобу у 1935 р. припинив навчання у ВУЗі і сімнадцятирічним юнаком розпочав свою педагогічну роботу.

Протягом 1935-1938 рр. він викладає українську мову і літературу у школі. Потім продовжує навчання у Полтавському педагогічному інституті (заочно).

У 1941 р. був призваний до лав Радянської Армії.

У 1942 р. був тяжко поранений.(11 слайд) У 1942-1944 рр. працює директором середньої школи і вчителем російської мови і літератури у селищі.

Навесні 1944 р. з дружиною до України, на свою Батьківщину, в Онуфріївський район. Працює чотири роки завідувачем районного відділу освіти.

А в 1948 р. за власним проханням стає директором Павлиської середньої школи. Цією школою він керував до кінця свого життя. 23 роки життя в Павлиші стали найпліднішими. (12 слайд)

На найвищій щабель своєї творчості В. О. Сухомлинський піднявся в 60-і роки. Саме в ці роки він написав свої найкращі книжки, статті, художні твори для дітей. (13, 14 слайд)

Не раз був нагороджений орденами і медалями за свою плідну працю.

2 вересня 1970 р. перестало битися серце В. О. Сухомлинського. (15 слайд) Він прожив 52 роки. Але фізична смерть не поклала край

життю його творчих надбань. І тому ми сьогодні зупинимось на одній зі сходинок багатогранної творчості вчителя-педагога В. О. Сухомлинського - казках. Розглянемо казки видатного педагога про добро і чуйність до людей.

Адже тема нашого уроку так і звучить: «Людина починається з добра».

Слайд 4. «Будь добрим і чуйним до людей.. Допмагай слабким і товаришу в біді».

Слайд 5. Зараз я вам загадаю загадки, відгадки будуть головними героями тих казок, які ви зараз почуєте.

Гострі кігті має -

В подушки ховає,

Лазить все на плотик,

- А зветься... (котик).

Пара довгих вушок,

Сіренький кожушок,

Скорий побігайчик,

- А зветься... (зайчик).

В лісі є кравець чудовий:

Шиє звірям він обнови.

Для ведмедів - кожушки,

Для лисички - сорочки,

Для куничок - рукавички,

А для білочок - спіднички.

Зайцю - валянки на лапки,

І собі пошив піджак,

Хто кравець такий? (їжак).

Слайд 6. Послухайте казку В. О. Сухомлинського «Як здивувався Мурко».

Був собі у бабусі старий-престарий кіт Мурко. Лежить Мурко проти сонця, гріється. Заплющивши очі, спить, поклав голову на лапки. Тільки хвостиком махає, мух відганяє.

На подвір'ї ходило курча. Воно відбилося від квочки й жалібно пищало. Побачивши кота, замовкло. Підійшло тихенько до нього, притулилося й очі закрило. Тепло йому біля котового кожушка Мурко відчув, що до нього хтось притуляється. Розплющив очі – курча. І здивувався: та й сміливе ж яке!

Дивиться Мурко на курча, дивується й не знає, що йому робити. Чи налякати курча, щоб утекло, чи хай собі гріється?

- Чому Мурко здивувався? Чи правильний його вчинок?

Слайд 7. Послухайте ще казку «Зайчик і горобина» .

Засипало снігом землю. Нема чого їсти зайчикові. Побачив зайчик червоні ягоди на горобині. Бігає навколо дерева, а ягоди — високо. Просить зайчик: «Дай мені, горобино, одне гроно ягідок».

А горобина й каже: «Попроси вітра, він і відірве».

Попросив зайчик вітра. Прилетів вітер, гойдає, трусить горобину. Відірвалося гроно червоних ягід, упало на сніг. їсть зайчик ягоди, дякує вітрові.

- Хто в цій казці пожалів зайчика?

- Чого навчає вас ця казка? (Допомагати в біді).

Слайд 8. А тепер послухайте казку про любов семи дочок до своєї матері. (Діти читають казку в особах «Сьома дочка» з «Чистої криниці»).

Сьома дочка

(казка)

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина.

А син жив далеко-далеко. Повернулася додому аж через місяць.

Коли мати ввійшла до хати, дочки одна за одною почали говорити, як вони скучили за матір'ю.

- Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, – сказала перша дочка.

- Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, – промовила друга дочка.

- Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, – сказала третя.

- Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, – щебетала четверта.

- Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, – промовила п'ята.

- Я виглядала тебе, як вишневий садочок виглядає соловейка, – сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття і принесла їй в мисці теплої води – помити ноги.

- Яка з семи дочок найбільше любила свою маму? Чому ви так думаєте?

Слайд 9. «Усі блага і радощі життя створюються працею.

Без праці не можна чесно жити».

«Навчання - твоя перша праця».

Слайд 10. Послухайте казку.

Казка перша «Борщ із скибкою свіжого хліба» («Чиста криниця».

Читає учень).

Борщ зі скибкою свіжого хліба

В однієї матері було два сини - Працьовитий і Ледачий. Одного разу поїхав Працьовитий у поле - землю орати, а Ледачий пішов у садок під грушею лежати...

Мати думає: «Що б його смачне на обід синам зварити?» Зварила борщу зі свіжою капустою, зі сметаною, з кропом і буряками. А до борщу спекла хліба свіжого, пахучого. Сіла мати біля столу, чекає синів. Ось уже й сонце стало на вечірньому прюзі, а Працьовитого

немає. Ледачому вже під грушею не лежитья, хочеться їсти, та знає, що обідати мати дає обом разом.

Ось і приїхав Працьовитий. Умився, перевдягнувся, сів за стіл, і Ледачий сів. Насипала мати дві миски борщу, нарізала хліба. Запахло в хаті борщем і свіжим хлібом, їсть Працьовитий та дякує матері:

- Ой, смачного ж ви борщу наварили!

Виїв Працьовитий миску й ще попросив. А Ледачий з'їв одну ложку - скривився - зажурився, а як третю з'їв, - на стіл схилився, ложку поклав і питає матері:

- Мамо, чого це борщ такий недобрий?

- Їдь, сину, завтра в поле, - каже мати, - то й борщ буде добрий, і хліб пахучий буде...

- Чому ледареві був борщ несмачний? Що йому порадила мати?

Слайд 11. Сьогодні на уроці ми навчилися

як гарними нам бути,

Щоб ми казки ці знали

І завжди пам'ятали,

Людьми росли старанними і добрими були.

Коли ти будеш добрим,

Про тебе люди скажуть, добре слово

Ніколи не забудуть про ввічливість твою,

У школі і удома усім давно відомо,

Що добрих не народжують, а добрим стають.

Слайд 12. Ось і закінчилася наша подорож у країну казки, яку створив В.О. Сухомлинський.

Додаток Б

Позакласний захід присвячений життю і творчості Лесі Українки

Тема: Історія Лесиного життя

Мета: Розширити знання учнів про творчість Лесі Українки; працювати над розвитком зв'язного мовлення і виразності читання; спонукати учнів до самостійного добору творів з певної теми; виховувати у дітей любов і повагу до творчості Лесі Українки, життєвим прикладом поетеси виховувати у них мужність, незламність духу, віру в себе.

Обладнання: презентація, книжкова виставка творів Лесі Українки, світлини з її життя, «дерево життя Лесі Українки».

Слайд 1. По-різному складаються письменницькі, як і, взагалі, людські долі. Доля ж нашої героїні, майстра пера і не тільки... була незвичайно щедро обдарована талантом, наділена ніжним чутливим серцем, сповнена палкої любові до людей, до життя, за якого вона зазнала великого горя - її весь час переслідувала невиліковна хвороба... Але її ніщо не змогло зламати. Її життя - це боротьба, це мужність, це краса, це ніжність... Це - Леся Українка. Сьогоднішній урок ми присвячуємо саме їй.

Ви вже не раз чули про Лесю Українку, зустрічались з її творами. Чого чекаєте від сьогоднішнього уроку? Що хочете почути? Про що дізнатись?

(- Я хочу більше дізнатись про дитинство.

-А я про те, як склалось її життя.

-Я хочу почути її твори.

-Я хочу дізнатись, як саме вона стала поетесою, що її надихало.

-А я хочу дізнатись, про що писала Леся.

-Я хочу дізнатись, як Леся захворіла, і чому так рано померла).

Слайд 2. Кажуть, коли на світі з'являється нова людина - на небі загоряється нова зірка. 25 лютого 1871 року на небі загорілась маленька, але дуже яскрава зірочка, тому що в цей день у місті Новоград-Волинську, в сім'ї Косачів, народилася дівчинка, яку назвали Лесею. Мама її - відома письменниця Олена Пчілка, батько - юрист.

Слайд 3. В сім'ї Косачів було шестеро дітей: Михайло, Леся, Ольга, Оксана, Микола, Ісидора. Батьки хотіли, щоб їхні діти навчилися шанувати свій народ, його рідну мову, звичаї. З часом сім'я переїжджає до Луцька, а потім в село Колодязне. Тут і минуло Лесине дитинство.

Слайд 4. Дитячі роки Лесі Українки, роки, «коли так душа бажала надзвичайного, дивного», минули на Волині. Краса рідного краю - предковічні соснові бори, сповнені задумливої ніжності тихі лісові озера, луки - справили на неї незабутнє враження. І як вони згодом вилились у поезії ви зараз зможете почути.

Звучить музика Е. Гріга з сюїти «Пер Гюнт»

Слайд 5. Леся Українка «Красо України, Подоля!»

Читати Леся почала в 4 роки, шестирічною навчилася писати, а в 6 - добре грала на фортепіано. З дитинства цікавилася творчістю українського народу - піснями, казками, легендами.

Слайд 6 Леся дуже любила свою тітоньку Елю. Мабуть, тому, що саме вона навчила її доторкнутися до клавіш фортепіано, могла поділити таємні «жіночі» справи маленької Лесі.

Одного разу діти відчували страшний біль на обличчі своїх батьків. Що сталося? Вони дізналися про те, що їх маленька, ніжна тітонька Еля потрапляє до Сибіру за «вільнодумство».

Як важко переживала цю подію Леся?

Вночі, коли всі спали, Леся пише вірш, присвячений тітоньці. Назвала цей вірш «Надія».

Послухайте цей вірш і скажіть чому він так називається? Який настрій викликала у вас ця поезія?

Надія

Ні долі, ні волі у мене нема

Зосталась тільки надія одна:

Надія вернуться ще раз на Україну,

Поглянути ще раз на рідну країну,

Поглянути ще раз на сивий Дніпро, -

Там жити чи вмерти, мені все одно,

Поглянути ще раз на степ, могилки,

Востаннє згадати палкїї гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема,

Зосталась тільки надія одна.

Слайд 7. Діти в сім'ї Косачів були дуже дружними. Особливо, Михайлик з Лесею. Вони були нерозлий - вода, тому їх часто називали Мишелося. Всі діти в сім'ї любили рухливі ігри, мандри в дрімучий ліс, плавали, стрибали. Лазили по деревах. Були такими дітьми, як і ми. У домі Косачів, завдяки матері, яку ми називаємо під літературним псевдонімом Олена Пчілка, був суворий режим. Все було розписано, щоб діти жодної хвилини не гаяли. Багато читали, займалися мовами. І Леся своїми досягненнями завдячувала мамі. Пізніше вона напише: «Шкода, що всі ми - і поети - по більшій частині буваєм не варті своїх матерів». Мама залучала всіх дітей до праці. Кожен мав свої обов'язки. Леся мала свій маленький город, за яким самостійно доглядала. А ще у них був садок, який Леся любила понад усе та наймиліші серцю квіти, які росли в цьому садку. Напевно тому з'явилися такі твори «На зеленому горбочку» та «Вишеньки».

У свої 13 років Леся починає друкувати свої вірші. Один із них «Конвалія». Конвалії - улюблені квіти Лесі Українки.

Слайд 8. Перші Лесині поезії - це поезії, в яких вона виражала свої дитячі почуття і настрої. Більшість із них увійшли до першої збірки і склали в ній цикл «В дитячому крузі». Це твори написані дівчинкою - поетесою 9-15 років.

Є у поетеси твори для малят. Її вірші «На зеленому горбочку», «Вишеньки», «Літо краснее минуло», «Колискова», «Мамо, іде вже зима», казка «Метелик», «Біда навчить», «Лелія» та ін. увійшли до дитячого фонду української дитячої літератури.

Слайд 9. Леся Українка теж понад усе любила музику, вона чудово грала на фортепіано, гарно співала. Потім вона про себе згадувала: «В мені більше живе композитор чи музикант, аніж поет». До того ж вона любила малювати. Брала, навіть, уроки в «рисувальній школі», а ще дуже гарно вишивала.

Леся разом із своїми братами і сестрами захоплювалася українськими піснями, казками, легендами. Казки, перекази, повір'я навівали поетесі чудові рядки про Велета, про Мавку в зорянім вінку, і про Лелію.

Слайд 10. Ще малою Леся тяжко захворіла. Якось взимку, в сильний мороз, спостерігаючи в м. Луцьку за святом Водохреща, примерзла валяночками до льоду. Почався туберкульоз кісток, який з часом перекинувся на легені, потім - на нирки. Через хворобу вона навчалася вдома, а потім самостійно здобувала освіту.

Леся жодного дня не навчалася в школі, проте це не завадило їй стати найосвіченішою жінкою в Європі. Вона володіла 13-ма мовами, а французькою, німецькою та італійською вона могла писати вірші. Тяжка хвороба прикувала її до ліжка. Леся довгий час му сіла лежати в гіпсі, який називала «Липучими кайданами». Та вона з

надзвичайною мужністю терпіла біль. Важко повірити, що автор мужніх сильних творів - слабосила, хвора дівчина.

Слайд 11. (учень читає)

Як дитиною, бувало,
Упаду, собі на лихо,
То хоч в серце біль доходив,
Я собі вставала тихо.
«Що болить?» - мене питали,
Але я не признавалась,-
Щоб не плакати, я сміялась.

Слайд 12. Найбільшим святом для поетеси було те, коли вгамовувалась біль. Сама Леся називала цю хворобу «30-літньою війною». Коли біль вщухав - вона сиділа за фортепіано.

Підступна хвороба робила свою справу. Лікарям довелося оперувати Лесю, адже ліва рука її вже зовсім не слухалась. Після операції вона, навіть, коротша стала. І тут - найстрашніше. Лікарі назавжди забороняють Лесі грати на фортепіано.

Послухайте вірш-елегію «До мого фортепіано» і скажіть, які він викликав у вас почуття? (учениця читає елегію «До мого фортепіано» на фоні фортепіанної музики і розкидає нотні листочки).

Слайд 13. Усе життя Лесі Українці довелося лікуватись, ведучи війну з туберкульозом. Для цього вона змушена була виїжджати у теплі краї, багато мандрувати. Але хоч би де була поетеса, вона завжди лине в рідний край:

І все-таки до тебе думка лине
Мій запашний, нещасний краю.

Слайд 14. Хвороба прогресує, Леся прикута до ліжка. Здавалось би: життя втратило сенс. Вона продовжує жити, ні не жити, а боротись за кожен день, за кожную годину і не перестає творити. Поезія її стає все сильнішою і мужнішою.

Слайд 15. В останні роки свого життя Леся Українка працює в якомусь особливому напруженні - поетеса поспішає, вона хоче якнайбільше встигнути сказати людям. Останні роки, через хворобу Лесі Українці довелося жити в Грузії. Туга за рідним краєм, згадка про дитинство і мамині розповіді про русалок, лісовиків і лісовичок породили шедевр драматургії - драму «Лісова пісня».

Слайд 16. До останніх хвилин не залишала Леся Українка своєї зброї - поетичного слова. 1 серпня 1913 року на небі згасла одна зірка: в Грузії, в містечку Сурамі, перестало битися серце Лесі Українки.

Згодом, отямившись від страшної втрати, Олена Пчілка писала у листі до письменниці Ольги Кобилянської:

«...Такий величний вогонь перестав горіти, такий високий інтелект перестав жити, думати, працювати! Мов вітром здмухнуло цю прекрасну так багато обдаровану істоту!»

Слайд 17. - Діти, ви засумували? Тоді послухайте легенду В.Сухомлинського.

Недалеко від однієї хати росла стара вишня. Стара-стара, вже половина гілок зовсім засохла, а на половині рили ще - ой, які смачні ягоди! Запам'яталося: весною зацвіла лише одна гілка. Батько хотів зрубати вишню, бо вмирає ж вона...

Та мати сказала:

- Не треба рубати. Цю вишню посадив ще твій дідусь. Хай вродять вишні на одній гілці...

Вродила вишня в останнє. Збрала мама кісточки й посадила в землю. Виросли з тих кісточок молоденькі вишні. Стара вишня засохла, а молоді вже цвітуть і плодоносять по-сьогодні.

- Отак, як вишня, не вмерла, а продовжила свій рід, гак і вічно житиме в людських серцях пам'ять про цю мужню і талановиту жінку. Її твори, плоди великої праці, живуть уже понад 100 років і житимуть вічно!

Додаток В

Фрагмент уроку з елементами біографії Івана Франка

Мета. Поглибити знання учнів про життя і творчість Івана Яковича Франка; формувати вміння аналізувати віршовані твори; виховувати любов до свого народу, до України.

Обладнання: презентація, портрет І. Франка, виставка книг І. Франка.

Слайд 1. — Набагато біднішою була б українська мова без творчості... Казкаря, байкаря, поета і Довбуша нащадка, борця за людські долі і серця. За Україну він віддав своє життя і долю, за вільний і щасливий край. Він мріяв про людське братерство нове.

Сьогоднішній наш урок ми присвячуємо українському письменнику І. Я. Франку.

Бесіда.

— Пригадайте, які твори І. Франка ми вже читали?

— Що ви знаєте про життя цієї людини?

— Прочитайте мовчки текст про Івана Франка.

— Що нового дізналися про поета?

Вибіркове читання за запитаннями.

— Де народився майбутній поет?

— Що стало першою життєвою школою для малого хлопчика?

— Яку освіту отримав поет?

— Які твори для дітей є у доробку Франка?

— Чим займався Франко, крім письменницької діяльності?

Слайд 2. Юний Іван Франко вирішив присвятити своє життя боротьбі за краще становище трудящого люду. У 1877 році, у 22 роки, його вперше арештовують. Це були важкі часи. Ні арешти, ні тюрми, ні

злідні не зламали Франка. Він пише, друкується, бере участь у громадському житті.

Протягом багатьох років Іван Франко друкує свої казки в журналі «Дзвінок». Написав письменник майже 50 поетичних і прозових казок. У нього було четверо дітей — троє хлопчиків: Андрій, Тарас, Петро і одна донечка Ганна. Батько їх дуже любив і для них складав казки, які він об'єднав у збірку «Коли ще звірі говорили».

Слайд 3. Все життя прожив дуже скромно, неவிбагливо, навіть убого. Він навіть не спромігся придбати на смерть нової сорочки. Тому поховали його в чужій. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

Слайд 4. А чи знали ви, що Іван Франко був не тільки видатним поетом? А й письменник, учений, перекладач, громадянський діяч, казкар.

Він мав 99 псевдонімів, але найбільш відомим є Каменярь.

Слайд 5. – Діти, а хто такі каменярі? Чи легко розбити камінь?

Це люди, які важко працювали. Треба докладати багато зусиль, наполегливості, праці. Такими рисами характеру був наділений Іван Франко, про якого розповідає Роман Завадович у творі «ПОЕТ – КАМЕНЯР».

Вчитель читає вірш. Бесіда з учнями.

- Як назвав народ Івана Франка?
- Що у вірші означає бути КАМЕНЯРЕМ? Прочитайте.
- Своїми творами Франко закликав, вказував, що потрібно зробити аби життя стало кращим, вільним.
- Як ви розумієте останнє речення вірша? (обидва боролись за свободу народу, кували волю).

Додаток Г

Анкета для учнів молодших класів щодо їх бажання читати твори до і після вивчення біографії письменників

1. Чи цікаво тобі було на уроці?

- Так
- Ні

2. Про якого автора ми сьогодні дізналися?

3. Які почуття в тебе викликала сьогоднішня розповідь? (обведи в кружечок один або декілька відповідних смайликів)



4. Чи є в тебе бажання читати твори автора самостійно ?

- Так
- Ні
- Я ще подумаю

5. Тобі б хотілось більше дізнатися про інших письменників і поетів?

- Так
- Так, але не про всіх
- Ні

6. Що тобі сьогодні на уроці більше всього запам'яталось?

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

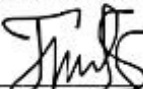
Я, Павленко Анастасія Станіславівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

29.03.2021
(дата)



(підпис)

Анастасія Павленко
(ім'я, прізвище)